

мання технічних умов, підключення до мережі та укладення договору на «зелений тариф»;

– рекламування державної програми «Автономне електропостачання в кожен будинок». Публікація інформації про доступність державної програми, гранти, що доступні для власників приватних будинків, які інвестують у відновлювальні джерела енергії;

– презентацію успішних кейсів. Поширення інформації про успішні проекти та кейси встановлення сонячних панелей у приватному секторі. Це включає приклади успішних установок, відгуки власників та переваги, які вони отримали. Використання медіа для висвітлення переваг відновлювальної енергетики та підвищення обізнаності населення через реальні приклади;

– створення інформаційних платформ. Розробка онлайн-платформ і мобільних додатків для простого доступу до інформації про встановлення сонячних панелей, отримання технічних умов, розрахунку економії та подачі заявок на пільги. Впровадження електронних послуг для спрощення процесу подання документів, отримання дозволів і взаємодії з енергетичними компаніями, можливо, через систему «Дія» тощо;

– запуск гарячих ліній та центрів підтримки для консультацій з питань встановлення сонячних панелей. Це дасть змогу громадянам отримувати відповіді на актуальні питання та допомогу в процесі підключення. Також необхідна співпраця з експертами, установами та неурядовими організаціями для надання незалежних консультацій та рекомендацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Мазниченко Т. Як законно встановити домашні сонячні електростанції. *Інформатор-Україна*. 27.06.2024. URL: <https://fin.informator.ua/uk/yak-zakonno-vstanoviti-domashni-sonyachni-eklektrostantsiji-z-1-lipnya-pravila-minyayutsya> (дата звернення: 30.08.2024).

2. Павлиш О. Зеленський на Ставці доручив спростити умови для встановлення сонячних панелей і акумуляторів. *Економічна правда*. 20.06.2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/06/20/715523/> (дата звернення: 30.08.2024).

3. Сайт «Правильне електроживлення». URL: https://sun-energy.com.ua/about_us (дата звернення: 30.08.2024).

НАСЛІДКИ ВІЙНИ ДЛЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Васильчишин В. Я.

Інститут демографії та проблем якості життя НАН України, Київ (Україна)
e-mail: vvitaliy552@gmail.com

Війна, що триває на території України з 2014 року та значно загострилася після повномасштабного вторгнення Росії в 2022 році, має руйнівний вплив на всі аспекти життя населення, включно з доходами. Цей вплив можна розглядати з кількох сторін: скорочення робочих місць, втрата майна, девальвація валюти, інф-

ляція, зростання вартості життя та економічна нестабільність, що значно зменшує рівень добробуту громадян.

Війна призвела до значного скорочення робочих місць, особливо в промислових регіонах, які постраждали від активних бойових дій. Багато підприємств були знищені або припинили свою діяльність, що позбавило сотні тисяч людей можливості заробляти. Особливо це стосується східних і південних регіонів України, де зосереджені основні промислові підприємства, і де бойові дії тривають найінтенсивніше.

Малий та середній бізнес також зазнав значних збитків через війну. Багато підприємців збанкрутували, втративши свої магазини, ресторани або виробничі потужності через руйнування або відсутність попиту на товари та послуги в умовах кризи. До того ж багато підприємств вимушено перемістилися в інші регіони країни, що потребувало значних фінансових вкладень. Частина бізнесів взагалі не змогла відновити свою діяльність після евакуації. Цей процес призвів до втрати робочих місць і скорочення доходів багатьох людей, які раніше працювали в секторі малого та середнього бізнесу.

Для тих, хто зберіг робочі місця під час війни, часто спостерігається зменшення рівня заробітної плати. Багато компаній змушені були скоротити зарплати своїм працівникам через економічні труднощі або навіть перейти на неповний робочий день. У зоні активних бойових дій часто фіксуються випадки невиконання зарплати через неможливість функціонування банківської системи або відсутність доступу до фінансових ресурсів. Це ще більше поглиблює економічну нестабільність і збільшує рівень бідності.

Зростання інфляції та девальвація національної валюти стали головними викликами для населення в умовах війни. Ціни на продукти харчування, паливо та інші товари першої необхідності значно зросли, що призвело до зниження купівельної спроможності громадян. Незважаючи на наявність доходів, багато людей відчують, що їхні фінансові можливості різко зменшилися через зростання цін. Уряд вимушений витратити значні ресурси на оборону, що обмежує можливості для соціальної підтримки населення в умовах інфляції.

Війна також посилила соціальну нерівність. Якщо одні галузі економіки, як от військова промисловість або аграрний сектор, змогли частково адаптуватися до нових умов і навіть отримати вигоду від підвищеного попиту на їхні товари, то інші, зокрема сфери послуг, торгівлі та туризму, постраждали найбільше. Це призвело до ще більшого розриву між багатими та бідними, поглибивши соціальні проблеми в країні.

Водночас у першій половині 2024 року в Україні спостерігалися позитивні зрушення: дохід на душу населення зріс із \$4 270 у 2023 році до \$5 070 у 2024 році. Це стало можливим завдяки реальному зростанню ВВП у 2023 році, попри значні

економічні втрати внаслідок російського вторгнення. Зростання ВВП було зумовлене активізацією будівельної діяльності (+24,6 %), яка відображала значне збільшення інвестиційних видатків (+52,9 %). Ці інвестиції підтримували зусилля України з відновлення інфраструктури після постійних руйнувань, що сприяло економічному поживленню [1].

Уряд України та міжнародні організації роблять кроки для пом'якшення економічних наслідків війни для населення. Зокрема, надається підтримка внутрішньо переміщеним особам, вводяться програми соціальної допомоги, спрямовані на зменшення впливу інфляції та підтримку найбільш вразливих верств населення. Проте ці заходи не завжди є достатніми для забезпечення стабільного рівня доходів для більшості населення.

Війна в Україні має глибокий і тривалий вплив на доходи населення, що проявляється через втрату робочих місць, зниження зарплат, інфляцію та економічну нерівність. Незважаючи на зусилля уряду та міжнародної спільноти, економічні труднощі залишаються серйозним викликом, і для їх подолання необхідні тривалі структурні реформи, а також програми підтримки найбільш вразливих груп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. World Bank country classifications by income level for 2024–2025. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/opendata/world-bank-country-classifications-by-income-level-for-2024-2025>

СТАН МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Волкова В. В.¹, Тарнарукська В. В.²

^{1,2}Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)

*e-mail: tarnarutska.v@donnu.edu.ua

Мета: проаналізувати сучасний стан системи місцевого оподаткування в Україні, виявити основні проблеми та недоліки, а також розробити пропозиції щодо вдосконалення механізмів місцевого оподаткування з метою підвищення фінансової самостійності органів місцевого самоврядування та ефективності використання бюджетних ресурсів.

У сучасних умовах місцеві податки є одним з найважливіших елементів фінансової системи України, оскільки вони забезпечують значну частину доходів місцевих бюджетів. Війна в Україні суттєво дестабілізувала систему місцевого оподаткування, зменшивши податкові надходження до місцевих бюджетів внаслідок економічного спаду і через запровадження податкових пільг.

Ефективність місцевого оподаткування залежить від того, наскільки вміло органи місцевого самоврядування керують податковими надходженнями, спрямовуючи їх на вирішення актуальних проблем громади (табл. 1).